

Fundamentele rechten van kinderen die in de EU zijn ontheemd na de Russische aanvalsoorlog

Nederland

Juni 2023

Contractant: Art.1 – Nederlands Kenniscentrum Discriminatie

Auteurs: Gregor Walz, Eddie Nieuwenhuizen

Disclaimer

Dit document is in opdracht van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) gemaakt als achtergrondmateriaal voor het project 'Fundamentele rechten van kinderen die in de EU zijn ontheemd na de Russische aanvalsoorlog'. De informatie en standpunten in het document weerspiegelen niet noodzakelijkerwijs de standpunten of het officiële standpunt van het FRA. Het document wordt alleen openbaar gemaakt voor transparantie- en informatiedoeleinden en vormt geen juridisch advies of juridische stellingname.

Contents

1.	Kinderen gevlucht uit Oekraïne	4
1.1.	Gegevens over kinderen gevlucht uit Oekraïne	4
1.2.	Misdaden tegen kinderen gevlucht uit Oekraïne en vermiste kinderen	6
2.	Kinderbescherming – wettelijke kader, beleidskader en procedures	8
2.1.	Verantwoordelijkheden van de instanties voor kindbescherming	8
2.1.1.	Individuele kinderen, inclusief alleenstaande kinderen en kinderen vergezeld door volwassenen	8
2.1.2.	Kinderen geëvacueerd uit Oekraïense instellingen.....	11
2.2.	Waarborgen en maatregelen tegen het risico van gewelddadige misdrijven tegen kinderen gevlucht uit Oekraïne	Error! Bookmark not defined.
2.2.1.	Waarborgen om kinderen te beschermen tegen misdaden	12
2.2.2.	Steun voor kinderen die slachtoffer zijn van criminaliteit.....	12
2.3.	Regelingen voor voogdij/wettelijke vertegenwoordiging voor alleenstaande en door volwassenen vergezeld kinderen ontvlucht uit Oekraïne	13
2.3.1.	Aangekomen alleenstaand	13
2.3.2.	Aangekomen zonder ouders, maar in gezelschap met andere familieleden, burens of familie vrienden	Error! Bookmark not defined.
2.3.3.	Aangekomen in een groep, uit een Oekraïense instelling of pleeggezinnen (met of zonder aangewezen wettelijke voogd)	17
2.3.4.	Aangekomen in een groep, via privé-initiatieven, zoals voetbalclubs (met of zonder aangewezen wettelijke voogd).....	18
2.4.	Plaatsing van alleenstaande kinderen en kinderen vergezeld door volwassenen gevlucht uit Oekraïne	18
2.5.	Kinderen geëvacueerd uit Oekraïense instelling.....	19
2.5.1.	Institutionele plaatsingen.....	19
2.5.2.	Alternatieve zorg	20
2.5.3.	Waarborgen voor kinderen in institutionele zorginstellingen	20
2.5.4.	Toegang tot lokale diensten en ondersteuning.....	21
2.6.	Kindvriendelijke informatie en middelen die zorgen voor participatie van kinderen uit Oekraïne	21
2.6.1.	Kindvriendelijke informatie	
2.6.2.	Kinderparticipatie	22
3.	Toegang tot sociale rechten	22
3.1.	Toegang tot gezondheidszorg.....	23
3.1.1.	Reikwijdte van de medische zorg voor kinderen ontvlucht uit Oekraïne.....	Error! Bookmark not defined.
3.1.2.	Uitdagingen in de praktijk.....	25

3.1.3. Geestelijke gezondheidszorg en psychosociale ondersteuning voor kinderen gevlucht uit Oekraïne/Ukraine	26
3.2. Toegang tot het onderwijs	26
3.2.1. Schooltypes	26
3.2.2. Steun voor integratie in het formele onderwijssysteem	
3.2.3. Gegevens over uitvallers en NEETs (not in education, employment, or training) .	31
3.3. Toegang tot sociale voorzieningen - vormen van sociale bijstand met betrekking tot kinderen	31
4. Aanvullende juridische en praktische belemmeringen en uitdagingen	34
4.1. Algemene uitdagingen.....	34
4.2. Uitdagingen voor kinderen met meervoudig	35
5. Gevoerd beleid.....	36
5.1. Specifiek actieplan en/or geïntegreerde maatregelen	36
5.2. Europese kindergarantie	37
5.3. Begroting	37
Bijlage 1 – Onderzoek en data	38
Bijlage 2 - Veelbelovende praktijken.....	41

1. Kinderen gevlucht uit Oekraïne

1.1. Gegevens over kinderen uit Oekraïne

Tabel 1 Kinderen gevlucht uit Oekraïne

Categorie van kinderen	Registratie-systeem J /N	Aantal kinderen (zo uitgesplitst mogelijk) (per 30 april 2023, tenzij anders aangegeven)
Totaal aantal kinderen	N	Geen gegevens beschikbaar. ¹ Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap publiceert elke week cijfers over het aantal Oekraïense kinderen in de leeftijd van 4-17 jaar dat geregistreerd staat in de Basisregistratie Personen. Op 7 mei 2023 was dit aantal 20.400. ²
Aangekomen vergezeld door moeder, vader of een andere wettelijke voogd	N	Geen gegevens beschikbaar. ³
Aangekomen zonder ouder maar in gezelschap van andere familieleden, buren of familie vrienden.	N	850 (schatting) ⁴

¹ Informatie verstrekt door een ambtenaar van het Directoraat-Generaal Opvang Oekraïense Ontheemden van het ministerie van Justitie en Veiligheid in een telefonisch interview (14 juni 2023).

² Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023), [Weekoverzicht inschrijving Oekraïense leerlingen op scholen](#), 8 mei 2023.

³ Informatie verstrekt door een ambtenaar van het Directoraat-Generaal Opvang Oekraïense Ontheemden van het ministerie van Justitie en Veiligheid in een telefonisch interview (14 juni 2023).

⁴ Informatie verstrekt door een beleidsmedewerker van Nidos, per e-mail verzonden op 13 juni 2023.

Alleenstaand	N	150 (schatting) ⁵
Aangekomen in een groep kinderen, als een georganiseerde evacuatie uit Oekraïense instellingen of pleeggezinnen (met of zonder een aangewezen wettelijke voogd).	N	154 kinderen op 23 mei 2023 (schatting). ⁶
Aangekomen in een groep kinderen, via privé-initiatieven, zoals voetbalclubs (met of zonder aangewezen wettelijke voogd)	N	Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft geen informatie over deze categorie ontvangen. ⁷

Bron: : Nidos via e-mail op 13 Juni 2023 en ministerie van Justitie en Veiligheid via e-mail op 12 juni 2023.

Er is geen speciaal centraal systeem voor de registratie van personen gevlucht uit Oekraïne, waaronder kinderen. Het eerste contact van personen gevlucht uit Oekraïne met de Nederlandse autoriteiten vindt vaak plaats op een van de toestroomlocaties van de veiligheidsregio's. De Veiligheidsregio is een overheidsorgaan dat tot taak heeft de regionale samenwerking tussen de gemeentelijke autoriteiten bij de aanpak van crises te faciliteren. Er zijn 25 Veiligheidsregio's in Nederland. Op deze toestroomlocatie vindt registratie plaats in een systeem van de betreffende veiligheidsregio. Er is geen landelijk systeem. Vanuit deze locaties worden alle ontheemden doorverwezen naar een gemeente die hen opvang biedt.

Als ze eenmaal in een gemeente wonen, moeten alle personen die Oekraïne ontvluchten zich registreren bij de nationale Basisregistratie Personen. ⁸ De Basisregistratie Personen bevat de persoonsgegevens van alle mensen die in

⁵ Informatie verstrekt door een beleidsmedewerker van Nidos , per e-mail verzonden op 13 juni 2023.

⁶ Informatie verstrekt door een ambtenaar van het Directoraat-Generaal Opvang Oekraïense Ontheemden van het ministerie van Justitie en Veiligheid in een telefonisch interview(14 juni 2023).

⁷ Informatie verstrekt door een ambtenaar van het Directoraat-Generaal Opvang Oekraïense Ontheemden van het ministerie van Justitie en Veiligheid in een telefonisch interview(14 juni 2023).

⁸ Rijksoverheid (2023), '[Arrival, registration and stay of refugees from Ukraine](#) ', Web page.

Nederland wonen. Registratie in de Basisregistratie Personen vindt plaats in de gemeente waar de ontheemde woont.

Het ministerie van Justitie en Veiligheid publiceert wekelijks cijfers over het aantal Oekraïense ontheemden dat geregistreerd staat bij de Basisregistratie Personen. Op 8 mei 2023 stonden 92.530 Oekraïense ontheemden geregistreerd bij de Basisregistratie Personen.⁹

In een rapport dat Defence for Children op 22 december 2022 publiceerde, wordt geconstateerd dat er door de decentrale opvang van ontheemden uit Oekraïne geen centrale registratie plaatsvindt: “De regionale en lokale aanpak van de Oekraïense vluchtelingen maakt dat de overkoepelende blik en het overzicht, als het gaat om screening op kwetsbaarheid en zorgbehoeften, vaak ontbreekt.”¹⁰

1.2. Misdaden tegen kinderen gevlucht uit Oekraïne en vermiste kinderen

Tabel 2 – Ernstige misdaden tegen kinderen gevlucht uit Oekraïne en vermiste kinderen

Kwestie / risico	Aantal gevallen i) aangifte gedaan en ii) onderzocht
Geweld, inclusief huiselijk geweld	Niet beschikbaar.
Seksueel geweld	Niet beschikbaar.
Mensenhandel met het oog op uitbuiting	Niet beschikbaar.
Kinderen als vermist opgegeven	Niet beschikbaar.
Andere misdaden tegen kinderen gevlucht uit Oekraïne	Niet beschikbaar.

Bron: : Nationale Politie.

⁹ Ministerie van Justitie en Veiligheid (2023), ‘[Cijfers opvang vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland](#)’, Webpagina.

¹⁰ Alting von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen, zijn ze in beeld?](#), pag. 34, Leiden, Defence for Children.

We hebben de Nationale Politie per e-mail gevraagd of dergelijke gegevens beschikbaar zijn. De Nationale Politie gaf per e-mail aan geen informatie te kunnen verstrekken over deze kwesties.¹¹

¹¹ Antwoord van de Nationale Politie ontvangen op 5 juni 2023.

2. Kinderbescherming – wettelijk kader, beleidskader en procedures

2.1. Verantwoordelijkheden van de instanties voor kindbescherming

2.1.1. Individuele kinderen, inclusief alleenstaande kinderen en kinderen vergezeld door volwassenen

Algemeen kader

In het Nederlandse kindbeschermingssysteem wordt de verantwoordelijkheid voor kinderen die Oekraïne zelfstandig hebben ontvlucht gedeeld door de gemeentelijke autoriteiten, de Raad voor de Kinderbescherming en, als het alleenstaande kinderen betreft, voogdijorganisatie Nidos.¹²

In Nederland is de opvang van ontheemden uit Oekraïne decentraal georganiseerd. De verantwoordelijkheid ligt bij de gemeenten en de veiligheidsregio's.¹³ De veiligheidsregio is een overheidsorgaan met als taak het faciliteren van regionale samenwerking tussen de gemeentelijke autoriteiten bij de aanpak van crises. Er zijn 25 veiligheidsregio's in Nederland. De lokale of regionale autoriteiten (gemeenten of veiligheidsregio's) zijn de eerste autoriteiten die alleenstaande kinderen of kinderen vergezeld door een of meerdere volwassenen niet zijnde hun ouders of kinderen in een pleeggezin signaleren.

Sinds juni 2022 zijn er procesafspraken over de intake en registratie van alleenstaande kinderen die Oekraïne ontvluchten gemaakt door Nidos en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Nidos geeft op haar website informatie over deze

¹² Nidos (2023), '[Oekraïense AMV's + Opvang](#)', Webpagina.

¹³ The Hague Academy for Local Governance (2022), '[Dutch Municipalities at the Centre of the Ukraine Refugee Response](#)', Persbericht, 3 mei 2022.

procesafspraken. ¹⁴ De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft een speciale handreiking over de afspraken gepubliceerd. ¹⁵

Alleenstaande kinderen

Als de regionale autoriteiten (veiligheidsregio's of gemeenten) een alleenstaand minderjarig kind signaleren in de gemeentelijke opvang, in de particuliere opvang, in een Humanitair Service Punt, in een gastgezin, of bij de inschrijving in de Basisregistratie Personen, moeten zij direct contact opnemen met voogdijinstelling Nidos.¹⁶ Nidos zal het kind dan in noodopvang plaatsen en vervolgens beoordelen in een intake met de minderjarige, en waar mogelijk met de ouders op afstand, of het aanvragen van tijdelijke voogdij gepast is. De gemeente kan het kind melden bij Nidos via een speciaal telefoonnummer of e-mailadres. Wanneer Nidos bepaalt dat het aanvragen van tijdelijke voogdij gepast is, zal het een aanvraag indienen bij de rechtbank. Als dit voogdijverzoek door de rechtbank wordt toegewezen, zal Nidos de voogdij uitvoeren totdat de ouders van het kind de voogdij weer kunnen overnemen. Voor alle minderjarigen die bij Nidos zijn aangemeld en waarvoor geen verzoek tot tijdelijke voogdij bij de rechtbank is ingediend, wordt de voogdij uitgeoefend door de ouder(s) in Oekraïne en wordt de dagelijkse zorg uitgevoerd door een volwassene die door de ouder(s) is aangewezen.¹⁷

Kinderen begeleid door een volwassene

Indien de lokale of regionale autoriteiten (de veiligheidsregio of gemeente) een kind signaleren in gezelschap van een of meer volwassenen die niet zijn of haar ouders zijn, dan zullen de autoriteiten eerst een onderzoek uitvoeren naar de formele relaties tussen het kind en de begeleidende volwassene (door identiteitsdocumenten en andere officiële documenten te controleren).¹⁸ Als de begeleidende volwassene geen ouder is of niet over de wettelijke documenten beschikt, nemen de autoriteiten contact op met voogdijinstelling Nidos, via hetzelfde speciale telefoonnummer of e-mailadres dat hierboven is vermeld. Tijdens een intake met het kind beoordeelt Nidos

¹⁴ Nidos (2023), '[Oekraïense AMV's + Opvang](#)', Webpagina

¹⁵ Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2022), '[Signalering van minderjarigen uit Oekraïne. Handreiking voor gemeenten](#)'.

¹⁶ Nidos (2023), '[Oekraïense AMV's + Opvang](#)', Webpagina.

¹⁷ Centraal Orgaan opvang asielzoekers (2023), '[Unaccompanied minors](#)', Webpagina.

¹⁸ Alting von Geusau, M.C. (2022), '[Oekraïense kinderen, zijn ze in beeld?](#)', pag. 17, Leiden, Defence for Children.

of de begeleider in staat is toezicht te houden op het kind. Na deze beoordeling en als de begeleidende volwassene niet in staat wordt geacht om toezicht te houden op het kind, zal Nidos een verzoek tot voogdij indienen bij de rechtbank, maar alleen als de meerwaarde hiervan wordt ingezien bij het begeleide kind.¹⁹ Als dit verzoek door de rechtbank wordt ingewilligd, voert Nidos de voogdij uit totdat de ouders de voogdij weer kunnen overnemen. De voogdij wordt uitgevoerd door een voogd in dienst van Nidos. Nidos wordt gefinancierd door het ministerie van Justitie en Veiligheid. Nidos is ook verantwoordelijk voor de plaatsing van het kind dat onder zijn voogdij is geplaatst, bij een pleeggezin of een kleinschalige voorziening die door Nidos wordt beheerd.

Als het begeleide kind in een gastgezin verblijft (een niet door Nidos geselecteerd gastgezin), meldt Nidos dit aan de Raad voor de Kinderbescherming. De Raad kan dan een justitiële screening van het gastgezin uitvoeren.²⁰

Welzijn en behoeften van kinderen

Nidos zal tijdens de intake met zowel alleenstaande kinderen als kinderen vergezeld door volwassenen die niet hun ouder zijn ingaan op het welzijn en behoeftes van het kind.²¹ Hiervoor kijkt de voogd van Nidos altijd eerst waar het kind vandaan komt en wat de situatie van zijn of haar gezin is. Ook wordt gekeken of er slaapproblemen zijn, of het kind naar school gaat, zich kan concentreren etc. Op deze manier kan worden vastgesteld of het kind last heeft van enige vorm van trauma. Nidos zet waar nodig tolken in. Wanneer Nidos vermoedt dat een kind in contact is geweest met de kindbeschermingsautoriteiten in Oekraïne, wordt het betreffende dossier opgevraagd bij de Oekraïense autoriteiten. Als het een kind met een kindbeschermingsmaatregel of ernstige ontwikkelingsproblemen betreft, wordt het kind doorverwezen naar de Raad voor de Kinderbescherming. Een uitzondering vormt de groep kinderen met een (verstandelijke) beperking of chronische ziekte. Deze groep wordt verwezen naar William Schrikker Jeugdbescherming en Jeugdreclassering, een jeugdbeschermingsorganisatie die zich inzet voor kinderen met een beperking.²²

¹⁹ Alting von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen, zijn ze in beeld?](#), pag.18, Leiden, Defence for Children.

²⁰ Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2022), [Signalering van minderjarigen uit Oekraïne. Handreiking voor gemeenten](#), Den Haag, Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

²¹ Alting von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen, zijn ze in beeld?](#), pag. 18, Leiden, Defence for Children.

²² Alting von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen, zijn ze in beeld?](#), pag. 18, Leiden, Defence for Children.

2.1.2. Kinderen geëvacueerd uit Oekraïense instellingen

Vier Oekraïense weeshuizen zijn in hun geheel (inclusief personeel en directie) vanuit Oekraïne overgekomen naar Nederland.²³ Ze zijn niet geïntegreerd in Nederlandse zorginstellingen. Het totaal aantal kinderen in de weeshuizen is 154.²⁴ Deze weeshuizen zijn ondergebracht in vier verschillende gebouwen. Alle kinderen uit hetzelfde weeshuis worden in hetzelfde gebouw opgevangen. Twee gebouwen bevinden zich in de gemeente Nederbetuwe (een voormalig bankgebouw en een voormalig politiegebouw). Eén gebouw bevindt zich in de gemeente Breda (een voormalig wooncomplex). Eén gebouw bevindt zich in de gemeente Amersfoort (een woonvoorziening van een welzijnsorganisatie voor mensen met een verstandelijke beperking). Al deze gebouwen zijn aangepast om de kinderen te huisvesten. Deze weeshuizen vallen onder de Nederlandse wetgeving, dus de Nederlandse autoriteiten en inspecties hebben toegang tot deze instellingen. Alle weeshuizen zijn opgericht met betrokkenheid van de lokale gemeenschap (maatschappelijk middenveld en gemeente). Het vallen onder de Nederlandse wetgeving betekent dat de weeshuizen bezocht kunnen worden door de verantwoordelijke inspecties. Er zijn geen bezoeken van de inspectiediensten gemeld. Er zijn geen conflicten gemeld tussen de relevante Nederlandse wetgeving en de Oekraïense praktijken binnen de weeshuizen. De Oekraïense autoriteiten houden ook toezicht op deze weeshuizen.²⁵

²³ Informatie verstrekt door een beleidsmedewerker van Nidos, per e-mail verzonden op 13 juni 2023.

²⁴ Informatie verstrekt door een ambtenaar van het Directoraat-Generaal Opvang Oekraïense Ontheemden van het ministerie van Justitie en Veiligheid in een telefonisch interview (14 juni 2023).

²⁵ Informatie verstrekt door een ambtenaar van het Directoraat-Generaal Opvang Oekraïense Ontheemden van het ministerie van Justitie en Veiligheid in een telefonisch interview (14 juni 2023).

2.2. Waarborgen en maatregelen tegen het risico van gewelddadige misdrijven tegen kinderen gevlucht uit Oekraïne

2.2.1. Waarborgen om kinderen te beschermen tegen misdrijven

Er zijn geen specifieke maatregelen genomen om kinderen gevlucht uit Oekraïne te beschermen tegen (gewelddadige) misdrijven. We hebben contact opgenomen met Comensha (Coördinatiecentrum tegen mensenhandel)²⁶ en het ministerie van Justitie en Veiligheid²⁷. Beiden lieten ons weten dat er geen specifieke maatregelen zijn genomen.

2.2.2. Steun voor kinderen die slachtoffers van criminaliteit zijn

In Nederland zijn er geen gespecialiseerde hulpvoorzieningen voor kinderen die slachtoffer zijn van criminaliteit. Kinderen kunnen gebruik maken van de algemene hulpverlening voor slachtoffers van criminaliteit. Deze diensten zijn gratis. Hieronder beschrijven we deze algemene hulpverlening.

De belangrijkste organisatie die slachtoffers van criminaliteit, waaronder kinderen, ondersteunt is Slachtofferhulp Nederland.²⁸ Slachtofferhulp Nederland biedt emotionele steun, helpt slachtoffers om schade vergoed te krijgen en ondersteunt slachtoffers in het strafproces.

²⁶ Informatie verstrekt door een beleidsmedewerker van Comensha, per e-mail verzonden op 12 juni 2023.

²⁷ Informatie verstrekt door een ambtenaar van het Directoraat-Generaal Opvang Oekraïense Ontheemden van het ministerie van Justitie en Veiligheid in een telefonisch interview (14 juni 2023).

²⁸ Slachtofferhulp Nederland (2023), [Website](#).

De regionale Veilig Thuis Organisaties fungeren als advies- en meldpunten voor kindermishandeling en huiselijk geweld en coördineren de ondersteuning van slachtoffers van kindermishandeling en huiselijk geweld.²⁹

Het Centrum Seksueel Geweld is de organisatie waar slachtoffers van seksueel geweld de hulp kunnen krijgen die ze nodig hebben: forensische, medische en psychische hulp.³⁰

Comensha is de landelijke organisatie die de eerste opvang, hulp en opvang coördineert voor slachtoffers van mensenhandel.³¹

De nationale Kindertelefoon³² is een algemene ondersteunings- en informatiedienst voor kinderen en kan kinderen ondersteunen die slachtoffer zijn van een misdrijf.

Al deze organisaties richten zich niet op de specifieke behoeften van kinderen die Oekraïne ontvluchten.

2.3. Regelingen voor voogdij/wettelijke vertegenwoordiging voor alleenstaande en door volwassenen vergezeld kinderen ontvlucht uit Oekraïne

2.3.1. Aangekomen alleenstaand

Volgens het Nederlandse burgerlijk recht heeft de rechtbank de bevoegdheid om een gezinsvoogd of een voogd te benoemen. In gevallen waarin de ouderlijke voogd zijn of haar gezag niet uitoefent of niet kan uitoefenen, of wanneer hij of zij onbekend is, heeft de rechtbank de bevoegdheid om een voogd aan te wijzen. In het geval van een alleenstaand kind, uit Oekraïne of een ander land, heeft de rechtbank de bevoegdheid

²⁹ Veilig thuis (2023), [Website](#).

³⁰ Centrum Seksueel Geweld (*Sexual Assault Centre*) (2023), [Website](#).

³¹ Comensha (2023), [Website](#).

³² Stichting De Kindertelefoon (2023), [Website](#).

om voogdijinstelling Nidos als voogd aan te wijzen op verzoek van Nidos.³³ De voogdij wordt uitgevoerd door een voogd in dienst van Nidos. Nidos wordt gefinancierd door het ministerie van Justitie en Veiligheid. Nidos werkt enkel als voogdijinstelling voor alleenstaande kinderen en alleen in zeer uitzonderlijke omstandigheden voor kinderen in gezelschap van volwassenen die niet hun ouders zijn.

Kinderen die Oekraïne ontvluchten vallen onder hetzelfde voogdijsysteem als alle andere kinderen die derdelander zijn, maar vanwege het gedecentraliseerde karakter van het opvangsysteem voor personen die Oekraïne ontvluchten (in tegenstelling tot het reguliere opvangsysteem voor asielzoekers) zijn er enkele procesafspraken gemaakt tussen de gemeenten en Nidos.³⁴ Dit is gebeurd in juni 2022. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft een speciale handreiking gepubliceerd over deze afspraken.³⁵ Het ministerie van Justitie en Veiligheid beschrijft deze afspraken in een algemene handreiking die regelmatig wordt geactualiseerd.³⁶ Deze richtlijnen voorzien in de komst van alleenstaande kinderen die Oekraïne ontvluchten.

Een samenvatting van de afspraken van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en Nidos: Als de lokale of regionale autoriteiten (een veiligheidsregio of een gemeente) een alleenstaand kind uit Oekraïne signaleren (in een Humanitair Service Punt, in een gastgezin, of bij de inschrijving in de Basisregistratie Personen), moeten de autoriteiten onmiddellijk contact opnemen met voogdijinstelling Nidos.³⁷ Nidos voert dan een intake uit met het kind, zo mogelijk ook op afstand met de ouders, en beoordeelt of het aanvragen van de tijdelijke voogdij passend is. De gemeente kan het kind bij Nidos aanmelden via een speciaal telefoonnummer of e-mailadres. Wanneer Nidos bepaalt dat het aanvragen van de tijdelijke voogdij passend is, dient het een aanvraag in bij de rechtbank. Nidos kijkt naar verschillende factoren om te bepalen of het een verzoek indient bij de rechtbank.³⁸ Nidos kijkt naar de leeftijd van het kind, of de ouder(s)

³³ *Burgerlijk Wetboek, Boek 1, Artikel 256.*

³⁴ Nidos (2023), '[Oekraïense AMV's + Opvang](#)', webpagina.

³⁵ Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2022), '[Signalering van minderjarigen uit Oekraïne. Handreiking voor gemeenten.](#)

³⁶ Ministerie van Justitie en Veiligheid (2023), '[Handreiking Gemeentelijke Opvang Oekraïners. Versie 7.0. 24-02-2023.](#)

³⁷ Nidos (2023), '[Oekraïense AMV's + Opvang](#)', Webpagina.

³⁸ Informatie verstrekt door een beleidsmedewerker van Nidos, per e-mail verzonden op 13 juni 2023.

buiten Nederland zijn, of er contact mogelijk is tussen kind en ouder, of de ouders in staat zijn hun gezag uit te oefenen en naar de mening van het kind en de ouder(s).

Als dit verzoek door de rechtbank wordt ingewilligd, zal Nidos de voogdij uitvoeren totdat de ouders de voogdij weer kunnen overnemen.

Tot nu toe is Nidos in ongeveer 150 gevallen belast met de tijdelijke voogdij over kinderen die Oekraïne zijn ontvlucht.³⁹ Sommige van deze voogdijschappen zijn inmiddels beëindigd, bijvoorbeeld omdat het kind meerderjarig werd of omdat de minderjarige terugkeerde naar Oekraïne. Op het moment van schrijven (14 juni 2023) is Nidos belast met de tijdelijke voogdij over 125 Oekraïense kinderen. Er zijn nog 12 aanvragen in behandeling bij de rechtbank en ongeveer 100 kinderen worden nog door Nidos beoordeeld.⁴⁰ Voor alle minderjarigen die bij Nidos zijn aangemeld en waarvoor geen verzoek tot tijdelijke voogdij bij de rechtbank is ingediend, wordt in de meeste gevallen de voogdij uitgeoefend door de ouder(s) in Oekraïne en wordt de dagelijkse zorg uitgevoerd door een volwassene die door de ouder(s) is aangewezen.⁴¹

Nidos is verantwoordelijk voor de opvang van alleenstaande kinderen die door de rechtbank onder zijn voogdij zijn geplaatst en plaatst de kinderen die Oekraïne ontvluchten in een pleeggezin of in een kleinschalige voorziening.⁴²

2.3.2. Aangekomen zonder ouders, maar in gezelschap met andere familieleden, buren of familie vrienden

Er is een verschil in het Nederlandse systeem tussen de regelingen voor alleenstaande kinderen en de regelingen voor kinderen vergezeld door volwassenen die niet hun ouders zijn. In dit laatste systeem speelt voogdijinstelling Nidos een kleinere rol.

In afwijking van de behandeling van alleenstaande kinderen zoals beschreven in de vorige paragraaf, zullen lokale of regionale autoriteiten, wanneer ze een kind

³⁹ Informatie verstrekt door een beleidsmedewerker van Nidos, per e-mail verzonden op 13 juni 2023.

⁴⁰ Informatie verstrekt door een beleidsmedewerker van Nidos, per e-mail verzonden op 13 juni 2023.

⁴¹ Informatie verstrekt door een beleidsmedewerker van Nidos, per e-mail verzonden op 13 juni 2023.

⁴² Centraal Orgaan opvang asielzoekers (2023), '[Unaccompanied minors](#)', Webpagina.

signaleren dat wordt begeleid door een of meer volwassenen die niet zijn of haar ouder zijn, eerst een onderzoek instellen naar de formele relaties tussen het kind en de begeleidende volwassene (door identiteitsdocumenten en andere officiële documenten te controleren).⁴³ Vervolgens nemen de autoriteiten contact op met voogdijinstelling Nidos, via het speciale telefoonnummer of e-mailadres dat al hierboven is genoemd. Nidos beoordeelt of de volwassene die het kind begeleidt in staat is om toezicht te houden op het kind.⁴⁴ Na deze beoordeling en als de begeleidende volwassene niet in staat wordt geacht om toezicht te houden op het kind, zal Nidos een verzoek tot voogdij indienen bij de rechtbank, maar alleen als de toegevoegde waarde hiervan wordt erkend bij het begeleide kind.⁴⁵ Als deze toewijzing door de rechtbank wordt ingewilligd, voert Nidos de voogdij uit totdat de ouders de voogdij weer kunnen overnemen. De voogdij wordt uitgevoerd door een voogd in dienst van Nidos. Nidos wordt gefinancierd door het ministerie van Justitie en Veiligheid. Nidos is ook verantwoordelijk voor het plaatsen van het kind dat onder zijn voogdijschap staat. Dit kan een pleeggezin zijn of een kleinschalige voorziening die door Nidos wordt beheerd.

Als het kind in een gastgezin verblijft, meldt Nidos dit aan de Raad voor de Kinderbescherming.⁴⁶ De Raad kan dan een justitiële screening van het gastgezin uitvoeren.

Vanwege het gedecentraliseerde systeem voor personen die Oekraïne ontvluchten (in tegenstelling tot het reguliere systeem voor asielzoekers) zijn er speciale procesafspraken gemaakt tussen Nidos en de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten over alleenstaande kinderen en kinderen vergezeld door volwassenen die niet hun ouders zijn die Oekraïne zijn ontvlucht.⁴⁷ Dit is gebeurd in juni 2022. Deze procesafspraken gaan over de identificatie en intake van alleenstaande kinderen door Nidos en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Nidos beschrijft deze

⁴³ Alting von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen,zijn ze in beeld?](#), pag. 17 , Leiden, Defence for Children.

⁴⁴ Alting von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen,zijn ze in beeld?](#) , pag. 18, Leiden, Defence for Children.

⁴⁵ Alting von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen,zijn ze in beeld?](#) , pag. 18, Leiden, Defence for Children.

⁴⁶ Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2022), [Signalering van minderjarigen uit Oekraïne. Handreiking voor gemeenten.](#)

⁴⁷ Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2022), [Signalering van minderjarigen uit Oekraïne. Handreiking voor gemeenten.](#)

procesafspraken op haar website.⁴⁸ De Vereniging van Nederlandse Gemeenten publiceerde een speciale handreiking over de afspraken.⁴⁹ Het ministerie van Justitie en Veiligheid beschrijft deze afspraken in een algemene handreiking die regelmatig wordt geactualiseerd.⁵⁰ Deze richtlijnen voorzien in de komst van alleenstaande kinderen die Oekraïne ontvluchten.

2.3.3. Aangekomen in een groep, uit een Oekraïense instelling of pleeggezin (met of zonder aangewezen wettelijke voogd)

Vier Oekraïense weeshuizen zijn in hun geheel (inclusief personeel en directie) vanuit Oekraïne overgekomen naar Nederland.⁵¹ Volgens de Oekraïense wet is de directeur van het weeshuis dat met hen meereist de voogd van deze kinderen. De Nederlandse overheid volgt deze Oekraïense voogdijconstructie, waardoor in deze situaties geen tussenkomst van Nidos nodig is.

Afgezien daarvan zijn er zeer weinig gevallen waarin kinderen die in Oekraïne in pleeggezinnen waren geplaatst, met die pleeggezinnen (inclusief hun voogden) in Nederland aankwamen (deze pleeggezinnen zijn vergelijkbaar met de Nederlandse gezinshuizen).⁵² Na aanmelding van deze kinderen volgt een soortgelijke afweging als beschreven in paragraaf 2.3.2. Als de voogdij situatie vanuit Oekraïne niet adequaat geregeld is, kan Nidos overgaan tot een verzoek aan de rechtbank om belast te worden met de tijdelijke voogdij.⁵³

⁴⁸ Nidos (2023), '[Oekraïense AMV's + Opvang](#)', Webpagina.

⁴⁹ Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2022), '[Signalering van minderjarigen uit Oekraïne. Handreiking voor gemeenten](#)'.

⁵⁰ Ministerie van Justitie en Veiligheid (2023), '[Handreiking Gemeentelijke Opvang Oekraïners. Versie 7.0. 24-02-2023](#)'.

⁵¹ Informatie verstrekt door een beleidsmedewerker van Nidos , per e-mail verzonden op 13 juni 2023.

⁵² Informatie verstrekt door een beleidsmedewerker van Nidos , per e-mail verzonden op 13 juni 2023.

⁵³ Informatie verstrekt door een beleidsmedewerker van Nidos , per e-mail verzonden op 13 juni 2023.

2.3.4. Aangekomen in een groep, via privé-initiatieven, zoals voetbalclubs (met of zonder aangewezen wettelijke voogd)

Er zijn geen gevallen gedocumenteerd van kinderen die via particuliere initiatieven in een groep zijn aangekomen. Door Nidos en de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten zijn speciale procesafspraken over alleenstaande kinderen die Oekraïne ontvluchten.⁵⁴ Deze afspraken zijn vastgelegd in een handreiking. In deze handreiking wordt niet gesproken over de komst van kinderen binnen een groep via particuliere initiatieven. Naar alle waarschijnlijkheid zal de regeling zoals beschreven in paragraaf 2.3.2 van toepassing zijn. Het ministerie van Justitie en Veiligheid raadt dergelijke particuliere initiatieven af.⁵⁵

2.4. Plaatsing van alleenstaande kinderen en kinderen vergezeld door volwassenen gevlucht uit Oekraïne

Tabel 3 – Plaatsing van alleenstaande kinderen en kinderen vergezeld door volwassenen

Soort plaatsing	Aantal kinderen	Nader gespecificeerd
Bij volwassen familieleden.	900	Dit aantal is een schatting. Nidos maakt geen onderscheid tussen de categorieën 'Bij volwassen familieleden' en 'Bij persoon die tijdens de vlucht voor het kind zorgde', dus dit aantal

⁵⁴ Nidos (2023), '[Oekraïense AMV's + Opvang](#)', Webpagina.

⁵⁵ Informatie verstrekt door een ambtenaar van het Directoraat-Generaal Opvang Oekraïense Ontheemden van het ministerie van Justitie en Veiligheid in een telefonisch interview (14 juni 2023).

		heeft betrekking op beide categorieën.
Bij een pleeggezin.	50	Dit aantal is een schatting.
Bij een person die voor het kind zorgde toen het vluchtte	Niet beschikbaar	Nidos maakt geen onderscheid tussen de categorieën 'Bij volwassen familieleden' en 'Bij persoon die tijdens de vlucht voor het kind zorgde', dus dit aantal heeft betrekking op beide categorieën.
In opvangcentra voor alleenstaande kinderen (alle nationaliteiten)	0	
In opvangcentra voor kinderen gevlucht uit Oekraïne	40	Dit aantal is een schatting.
Andere plaatsingen	200	Dit aantal is een schatting. Dit cijfer heeft betrekking op weeshuizen en Oekraïense pleeggezinnen die naar Nederland zijn gevlucht.

Bron: : Nidos, informatie verstrekt per e-mail gezonden op 13 juni 2023.

2.5. Kinderen geëvacueerd uit Oekraïense instellingen

2.5.1. Institutionele plaatsingen

Vier Oekraïense weeshuizen zijn in hun geheel (inclusief personeel en directie) vanuit Oekraïne overgekomen naar Nederland.⁵⁶ Het totaal aantal kinderen in de weeshuizen is 154. Deze weeshuizen zijn ondergebracht in vier verschillende gebouwen. Alle kinderen uit hetzelfde weeshuis worden in hetzelfde gebouw opgevangen. Twee gebouwen bevinden zich in de gemeente Nederbetuwe (een voormalig bankgebouw

⁵⁶ Informatie verstrekt door een ambtenaar van het Directoraat-Generaal Opvang Oekraïense Ontheemden van het ministerie van Justitie en Veiligheid in een telefonisch interview (14 juni 2023).

en een voormalig politiegebouw). Eén gebouw bevindt zich in de gemeente Breda (een voormalig wooncomplex). Eén gebouw bevindt zich in de gemeente Amersfoort (een woonvoorziening van een welzijnsorganisatie voor mensen met een verstandelijke beperking). Al deze gebouwen zijn aangepast om de kinderen te huisvesten.

2.5.2. Alternatieve zorg

De Oekraïense instellingen zijn in hun geheel (inclusief personeel en directie) overgekomen naar Nederland. Dus alle kinderen die uit de Oekraïense instellingen in kwestie zijn geëvacueerd, zijn in dezelfde gebouwen ondergebracht. Er zijn geen inspanningen of initiatieven ondernomen om kinderen die uit Oekraïense instellingen zijn geëvacueerd in alternatieve gemeenschapsinstellingen te plaatsen.

2.5.3. Waarborgen voor kinderen in institutionele zorginstellingen

De Oekraïense instellingen werken onder de Nederlandse wetgeving, dus gelden dezelfde waarborgen als voor Nederlandse instellingen.⁵⁷ De Nederlandse autoriteiten houden toezicht. Ze hebben de bevoegdheid om de locaties te bezoeken, maar tot nu toe zijn er geen bezoeken gemeld. Tegelijkertijd zijn de Oekraïense instellingen in hun geheel overgekomen naar Nederland (inclusief directeur en personeel) en blijven de Oekraïense autoriteiten toezicht houden op de instellingen in Nederland.⁵⁸

⁵⁷ Informatie verstrekt door een ambtenaar van het Directoraat-Generaal Opvang Oekraïense Ontheemden van het ministerie van Justitie en Veiligheid in een telefonisch interview (14 juni 2023).

⁵⁸ Informatie verstrekt door een ambtenaar van het Directoraat-Generaal Opvang Oekraïense Ontheemden van het ministerie van Justitie en Veiligheid in een telefonisch interview (14 juni 2023).

2.5.4. Toegang tot lokale diensten en ondersteuning

Kinderen die geëvacueerd zijn uit Oekraïense instellingen hebben toegang tot lokale diensten (waaronder onderwijs en gezondheidszorg) en ondersteuning (waaronder jeugdhulp).⁵⁹

2.6. Kindvriendelijke informatie en middelen die zorgen voor participatie van kinderen uit Oekraïne

2.6.1. Kindvriendelijke informatie

Er is nauwelijks kindvriendelijke informatie gepubliceerd voor kinderen uit Oekraïne. De Kinderombudsman⁶⁰, de Raad voor de Kinderbescherming⁶¹, de Veilig Thuis Organisaties (de advies- en meldpunten huiselijk geweld en kindermishandeling)⁶², en de Kindertelefoon⁶³ hebben geen kindvriendelijk materiaal gepubliceerd voor kinderen uit Oekraïne.

De enige organisatie die kindvriendelijke informatie heeft gepubliceerd is Pharos (een kenniscentrum over gezondheidsverschillen). Pharos publiceerde brochures met visuele verhalen in het Oekraïens en Russisch (op een kindvriendelijke manier) over trauma's en depressies.⁶⁴

⁵⁹ Informatie verstrekt door een ambtenaar van het Directoraat-Generaal Opvang Oekraïense Ontheemden van het ministerie van Justitie en Veiligheid in een telefonisch interview (14 juni 2023).

⁶⁰ Kinderombudsman (2023), [Website](#).

⁶¹ Raad voor de Kinderbescherming (2023), [Website](#).

⁶² Veilig thuis (2023), [Website](#).

⁶³ Stichting De Kindertelefoon (2023), [Website](#).

⁶⁴ Pharos (2022), '[Nieuw: Oekraïense en Russische beeldverhalen over psychische problemen](#)', Webpagina.

2.6.2. Kinderparticipatie

Geen initiatieven gevonden om kinderparticipatie te waarborgen en te faciliteren voor kinderen die Oekraïne ontvluchten.

We hebben de websites geraadpleegd van organisaties die betrokken zijn bij het Nederlandse kinderparticipatiesysteem: Nationale Jeugdraad⁶⁵, Haagse Jeugdambassadeurs⁶⁶, Jeugdplatform Amsterdam⁶⁷, Jong010 jongerenadviesraad van Rotterdam⁶⁸, Stichting Alexander⁶⁹, en het Nederlands Jeugdinstituut⁷⁰.

We willen benadrukken dat er in Nederland geen wettelijk verplicht systeem voor kinderparticipatie op nationaal, regionaal of gemeentelijk niveau bestaat.

Leerlingen in het voortgezet onderwijs kunnen deelnemen aan medezeggenschapsraden. Maar er zijn geen initiatieven geïmplementeerd die de inclusie van leerlingen uit Oekraïne vergemakkelijken.

⁶⁵ Nationale Jeugdraad (2023), [Website](#).

⁶⁶ Haagse Jeugdambassadeurs (2023), [Website](#).

⁶⁷ Jeugdplatform Amsterdam (2023), [Website](#).

⁶⁸ Jong010 jongerenadviesraad van Rotterdam (2023), [Website](#).

⁶⁹ Stichting Alexander (2023), [Website](#).

⁷⁰ Nederlands Jeugdinstituut(2023), [Website](#).

3. Toegang tot sociale rechten

3.1. Toegang tot gezondheidszorg

3.1.1. Reikwijdte van de medische zorg voor kinderen gevlucht uit Oekraïne

Tabel 4 – Reikwijdte van de medische zorg voor kinderen

Reikwijdte van de medische zorg voor kinderen	J/N	Referentie/ details
Enkel spoedeisende behandelingen en de essentiële behandeling van ziekten (Artikel 13.2 Tijdelijke Beschermingsrichtlijn)	J	Rijksoverheid (2023), Q&A voor gemeenten over Regeling Medische Ontheemden uit Oekraïne .
Volledige medische check-up / gezondheidsscreening	J	Wet Publieke Gezondheid, Artikel 5 .
Screening geestelijke gezondheid (PTSD, depressie, angsten)	J	Wet Publieke Gezondheid, Artikel 5 .
Vaccinaties voor kinderen	J	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2023), Rijksvaccinatieprogramma .
Geestelijke gezondheidszorg / psychosociale ondersteuning	J	Jeugdwet, Article 3.1 .
Kinderen met een handicap of chronische ziekte hebben toegang tot de noodzakelijke medische zorg.	J.	Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015, Article 1.2.1 . Regeling Medische zorg Asielzoekers .

Bron: .Verschillende overheidswebsites.

In Nederland worden alle medische kosten (inclusief spoedeisende behandelingen en de essentiële behandeling van ziekten) van ontheemden uit Oekraïne, inclusief kinderen, vergoed door de Regeling Medische zorg Ontheemden uit Oekraïne.⁷¹ Ontheemden moeten in het bezit zijn van een Burgerservicenummer dat zij ontvangen bij inschrijving in de Basisregistratie Personen.⁷² Spoedeisende behandelingen en noodzakelijke zorg aan ontheemden zonder Burgerservicenummer wordt nog vergoed door het CAK of Centraal Administratie Kantoor volgens de Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden.⁷³

In Nederland wordt het gezondheidsonderzoek van alle kinderen die in Nederland wonen, inclusief ontheemde kinderen uit Oekraïne, uitgevoerd door de afdelingen Jeugdgezondheidszorg van de Regionale Gezondheidsdiensten (GGD'en) onder de Wet Publieke Gezondheid.⁷⁴ De afdelingen Jeugdgezondheidszorg volgen de gezondheid, groei en ontwikkeling van kinderen van 0 tot 16 jaar. Ze voeren regelmatige controles uit vanaf de geboorte tot de leeftijd van 16 jaar. Waar nodig bieden zij hulp of verwijzen ouders en kinderen door naar de relevante zorgverlener.

In Nederland worden kinderen uit Oekraïne ingeënt tegen ziekten als polio, mazelen en rode hond in het kader van het Nederlandse nationale immunisatieprogramma.⁷⁵ Het programma geldt voor alle kinderen in Nederland.⁷⁶ De vaccins zijn gratis voor iedereen in Nederland, ook voor mensen en kinderen gevlucht uit Oekraïne.

Alle kinderen in Nederland, ongeacht hun verblijfsstatus, inclusief kinderen die gevlucht zijn uit Oekraïne, hebben toegang tot geestelijke gezondheidszorg en psychosociale ondersteuning op grond van artikel 1.3 van de Jeugdwet.⁷⁷ Onder de Jeugdwet ontvangen cliënten een persoonlijk budget van de lokale overheid waarmee ze ondersteuning kunnen inkopen of ze ontvangen de ondersteuning in natura.

⁷¹ Rijksoverheid (2023), [Q&A voor gemeenten over Regeling Medische Ontheemden uit Oekraïne](#).

⁷² Rijksoverheid (2022), [Medical care for displaced persons from Ukraine](#).

⁷³ [Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden](#).

⁷⁴ Wet Publieke Gezondheid, [Artikel 5](#).

⁷⁵ Rijksoverheid (2023), [‘Care and support for refugees from Ukraine. Vaccination’](#), Webpagina.

⁷⁶ Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (2023), [Protect your child with vaccinations. National Immunisation Programme](#).

⁷⁷ Jeugdwet, [Artikel 3.1](#).

Alle kinderen met een handicap en kinderen met een chronische ziekte hebben toegang tot medische zorg in het kader van de Regeling Medische zorg Ontheemden uit Oekraïne.⁷⁸ Langdurige ondersteuning wordt geboden aan alle kinderen in Nederland, ongeacht hun verblijfsstatus, inclusief kinderen die zijn gevlucht uit Oekraïne, op grond van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015⁷⁹ en langdurige zorg aan vluchtelingen en ontheemden op grond van de Regeling Medische zorg Asielzoekers.⁸⁰

3.1.2. Uitdagingen in de praktijk

Een rapport van Defence for Children (gepubliceerd in december 2022)⁸¹ signaleert de volgende problemen:

- door een beperkte capaciteit en tekort aan personeel is niet elke locatie van de crisishulpverlening in staat om een psychosociale intake aan te bieden;
- door de gedecentraliseerde wijze waarop de opvang van ontheemden uit Oekraïne is georganiseerd zijn er grote verschillen tussen regio's als het gaat om de organisatie en het aanbod van zorg en opvang;
- er is geen centraal registratiesysteem van ontheemden waarin informatie goed verwerkt en gevolgd kan worden;
- de Regionale Gezondheidsdiensten (GGD's) zijn niet in alle opvangvoorzieningen aanwezig, waardoor in de meeste opvangvoorzieningen geen standaard medische intake plaatsvindt.

Uit een rapport van Pharos (een kenniscentrum over gezondheidsverschillen) blijkt dat volwassenen vaak niet weten waar ze voor hun kinderen terecht kunnen vanwege de verschillen tussen het Nederlandse zorgstelsel en het Oekraïense zorgstelsel.⁸²

⁷⁸ Rijksoverheid (2023), [Q&A voor gemeenten over Regeling Medische Ontheemden uit Oekraïne](#).

⁷⁹ Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2015, [Artikel 1.2.1](#).

⁸⁰ [Regeling Medische zorg Asielzoekers](#).

⁸¹ Alting von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen, zijn ze in beeld?](#), Leiden, Defence for Children.

⁸² Koudijs, H. en Smal, E. (2022), [In goede handen. Een verkenning naar de gezondheid van en kwaliteit van zorg voor Oekraïense vluchtelingen in Nederland](#), Utrecht, Pharos.

3.1.3. Geestelijke gezondheidszorg en psychosociale ondersteuning voor kinderen gevlucht uit Oekraïne

Alle kinderen in Nederland, ongeacht hun verblijfsstatus, inclusief kinderen die gevlucht zijn uit Oekraïne, hebben toegang tot geestelijke gezondheidszorg en psychosociale ondersteuning op grond van artikel 1.3 van de Jeugdwet.⁸³ Momenteel kampt het hele systeem van de Jeugdwet met capaciteitsproblemen door financiële tekorten, tekorten op de arbeidsmarkt en een toegenomen werkdruk.⁸⁴ Deze capaciteitsproblemen leiden tot wachtlijsten voor kinderen die ondersteuning nodig hebben.

3.2. Toegang tot het onderwijs

3.2.1. Schooltypes

In Nederland zijn alle kinderen leerplichtig vanaf 5 jaar tot het einde van het schooljaar waarin ze 16 worden.⁸⁵ Dit geldt ook voor vluchtelingenkinderen en kinderen van vreemdelingen. Ook kinderen van 16 en 17 jaar moeten naar school als ze nog geen startkwalificatie hebben behaald. Ouders kunnen hun kind inschrijven op een of meerdere scholen.⁸⁶

Tabel 5 – Inschrijving en aanwezigheid van kinderen gevlucht uit Oekraïne

Schooltypes	Aantal ingeschre-	Aantal aanwezige kinderen	Bron
-------------	-------------------	---------------------------	------

⁸³ Jeugdwet, [Artikel 3.1](#).

⁸⁴ Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en Inspectie Justitie en Veiligheid) (2022), '[Toezicht jeugdbeschermingsketen](#)', Brief aan de Minister voor Rechtsbescherming en Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 9 September 2022 ; Algemene Rekenkamer (2023), [Georganiseerde onmacht. Over de rol van de rijksoverheid bij de jeugdbescherming](#).

⁸⁵ Leerplichtwet 1969, [Artikelen 2-4c](#).

⁸⁶ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023), [How does primary education work in the Netherlands?](#)

		ven kinderen		
Landelijk formeel onderwijs- system.	Kinderen in kinderopvang	Niet van toepassing.		In Nederland maakt de kinderopvan g geen deel uit van het formele schoolstee m, maar kunnen kinderen wel vanaf hun vierde jaar naar de basisschool (het is verplicht vanaf hun vijfde jaar).
	Kinderen in primair onderwijs (4-12 jaren)	11.200	Niet beschikbaar.	Bron. ⁸⁷
	Kinderen in voortgezet onderwijs	7.400	Niet beschikbaar.	Bron. ⁸⁸
Fysieke aanwezigheid op door Oekraïne geleide school / onderwijsomgeving Basisonderwijs		43% van de leerlingen in het primaire onderwijs en 89% van de leerlingen in het secundair onderwijs is ingeschreven in een nieuwkomers voorziening of een tijdelijke onderwijsvoor ziening.		Bron. ⁸⁹

⁸⁷ Ministerie van onderwijs Cultuur en Wetenschap (2023) , [Weekoverzicht inschrijving Oekraïense leerlingen op scholen](#), 8 mei 2023.

⁸⁸ Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (2023) [Weekoverzicht inschrijving Oekraïense leerlingen op scholen](#), 8 mei 2023.

⁸⁹ Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (2023) [Weekoverzicht inschrijving Oekraïense leerlingen op scholen](#), 8 mei 2023.

Online aanwezigheid van door Oekraïne geleide school / onderwijsomgeving	Niet beschikbaar.		
--	-------------------	--	--

Bron: Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (2023) [Weekoverzicht inschrijving Oekraïense leerlingen op scholen](#), 8 mei 2023.

In het primair en voortgezet onderwijs worden kinderen gevlucht uit Oekraïne op drie verschillende manieren geïntegreerd in het Nederlandse onderwijssysteem⁹⁰

(1) In speciale overgangsonderwijsvoorzieningen voor migranten- en vluchtelingenkinderen: nieuwkomersvoorzieningen in het basisonderwijs en internationale schakelklassen in het voortgezet onderwijs.

(2) In tijdelijke onderwijsvoorzieningen die door scholen in het primair en voortgezet onderwijs zijn opgezet voor ontheemde kinderen uit Oekraïne. Een dergelijke voorziening kan bestaan uit een aparte klas of afdeling in een bestaande school, of een aparte locatie.

(3) In het reguliere primair en voortgezet onderwijs.

43% van de Oekraïense leerlingen in het primair onderwijs (in tabel 5) zijn aanwezig op een speciale overgangsonderwijsvoorziening of een tijdelijke onderwijsvoorziening en 89% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs (in tabel 5) zijn aanwezig op speciale overgangsonderwijsvoorziening of een tijdelijke onderwijsvoorziening.⁹¹

Alle speciale overgangsvoorzieningen en tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor Oekraïense kinderen bieden extra taallessen Nederlands als tweede taal en ondersteunen het sociale en emotionele welzijn van kinderen. Elke school kan ervoor kiezen om extra les te geven in andere talen dan het Nederlands, bijvoorbeeld Engels of Oekraïens.⁹² In de tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor leerlingen uit Oekraïne moet in principe een derde van de schooltijd worden besteed aan het leren van de Nederlandse taal, minstens een derde aan andere vakken uit het reguliere curriculum (dit kan in een andere taal dan het Nederlands, bijvoorbeeld Oekraïens of Engels) en

⁹⁰ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023), [Handreiking onderwijs voor kinderen en jongeren uit Oekraïne](#).

⁹¹ Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (2023) [Weekoverzicht inschrijving Oekraïense leerlingen op scholen](#), 8 mei 2023.

⁹² Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023), [Handreiking onderwijs voor kinderen en jongeren uit Oekraïne](#).

de resterende tijd kan worden besteed aan andere onderwijsactiviteiten die het sociale en emotionele welzijn van de leerlingen bevorderen.⁹³

De speciale overgangsvoorzieningen voor nieuwkomers en de tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor Oekraïense kinderen laten sociale menging met Nederlandse kinderen niet toe. De overheid houdt geen rekening met dit aspect. Zo gaat de ‘Handreiking onderwijs voor kinderen en jongeren uit Oekraïne’, gemaakt door het ministerie van Onderwijs voor gemeenten en schoolbesturen, niet in op het bereiken van sociale menging: het onderwerp wordt niet genoemd.⁹⁴ Een rapport van de Inspectie van het Onderwijs over de tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor Oekraïense kinderen gaat niet in op sociale menging tussen Oekraïense en Nederlandse kinderen.⁹⁵

De aanwezigheid in de speciale overgangsonderwijsvoorzieningen voor nieuwkomers en tijdelijke onderwijsvoorzieningen is bedoeld als tijdelijk: leerlingen moeten uiteindelijk doorstromen naar het reguliere onderwijs.⁹⁶ Er zijn geen vaste tijdslimieten.

3.2.2. Steun voor integratie in het formele onderwijssysteem

De landelijke overheid heeft verschillende regelingen die scholen⁹⁷ en gemeenten⁹⁸ ondersteunen bij de integratie van migranten- en vluchtelingenkinderen in het onderwijssysteem. De opvang van kinderen uit Oekraïne valt onder deze regelingen. Naast deze regelingen heeft de landelijke overheid een aanvullende wet⁹⁹ en regeling

⁹³ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023), [Handreiking onderwijs voor kinderen en jongeren uit Oekraïne](#).

⁹⁴ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023), [Handreiking onderwijs voor kinderen en jongeren uit Oekraïne](#).

⁹⁵ Inspectie van het Onderwijs (2023), [Onderwijs aan Oekraïense leerlingen in primair en voortgezet onderwijs](#).

⁹⁶ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023), [Handreiking onderwijs voor kinderen en jongeren uit Oekraïne](#).

⁹⁷ Rijksoverheid (2023), [Financiële regelingen voor scholen](#), Webpagina.

⁹⁸ Rijksoverheid (2023), [Financiële regelingen voor scholen](#), Webpagina.

⁹⁹ Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs en Minister van Justitie en Veiligheid (2022), [Wet tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom van ontheemden](#).

ingevoerd¹⁰⁰ voor de integratie van kinderen uit Oekraïne in het Nederlandse onderwijssysteem.

De speciale overgangsvoorzieningen voor nieuwkomers en de tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor Oekraïense kinderen bieden extra taallessen Nederlands als tweede taal aan.¹⁰¹ Oekraïense kinderen die regulier onderwijs volgen, krijgen extra lessen Nederlands.

In het primair onderwijs ontvangen alle scholen een bedrag van ongeveer € 11.000 per jaar voor elke leerling die een nieuwkomer is in Nederland (vluchteling of migrant).¹⁰² In het voortgezet onderwijs ontvangen alle scholen een bedrag van ongeveer €12.300 per jaar per leerling die een nieuwkomer is in Nederland (vluchteling of migrant).¹⁰³

In het primair en voortgezet onderwijs worden kinderen gevlucht uit Oekraïne op drie verschillende manieren geïntegreerd in het Nederlandse onderwijssysteem zoals hierboven wordt beschreven in paragraaf 2.7.1: speciale overgangsonderwijsvoorzieningen, tijdelijke onderwijsvoorzieningen en in regulier onderwijs.¹⁰⁴

In tegenstelling tot de speciale overgangsonderwijsvoorzieningen voor nieuwkomers (nieuwkomersvoorzieningen of internationale schakelklassen), die bestemd zijn voor nieuwkomers uit de hele wereld, zijn de tijdelijke onderwijsvoorzieningen alleen gecreëerd voor kinderen uit Oekraïne, om ervoor te zorgen dat - ondanks de grote instroom van Oekraïense kinderen - alle kinderen toch toegang hebben tot onderwijs. LOWAN, het kenniscentrum dat scholen ondersteunt die onderwijs bieden aan nieuwkomers, heeft in een rapport van Defence of Children¹⁰⁵ aangegeven Oekraïense kinderen bij voorkeur op te nemen in de bestaande nieuwkomersvoorzieningen en

¹⁰⁰ [Regeling tijdelijke onderwijsvoorzieningen bij massale toestroom van ontheemden](#), 1 Augustus 2022.

¹⁰¹ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023), [Handreiking onderwijs voor kinderen en jongeren uit Oekraïne](#).

¹⁰² Rijksoverheid (2023), [‘Financiële regelingen voor scholen’](#), Webpagina.

¹⁰³ Rijksoverheid (2023), [‘Financiële regelingen voor scholen’](#), Webpagina.

¹⁰⁴ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023), [Handreiking onderwijs voor kinderen en jongeren uit Oekraïne](#).

¹⁰⁵ Altling von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen, zijn ze in beeld?](#), pag. 20, Leiden, Defence for Children.

alleen als er onvoldoende capaciteit in die voorzieningen is om tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor leerlingen uit Oekraïne te creëren.

Gemeenten krijgen via speciale regelingen extra budget om schoolgebouwen voor scholieren uit Oekraïne te bekostigen¹⁰⁶, vervoer te bekostigen voor scholieren uit Oekraïne die niet zelfstandig naar school kunnen reizen¹⁰⁷ en voorschoolse educatie te bekostigen voor kinderen die Oekraïne ontvluchten¹⁰⁸.

3.2.3. Gegevens over schoolverlaters and NEETs (not in education, employment, training)

Uit een rapport van de Inspectie van het Onderwijs¹⁰⁹ (gepubliceerd op 21 juni 2023) over de tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor Oekraïense kinderen bleek dat tien procent van de kinderen uit Oekraïne op geen enkele school staat ingeschreven (14 procent van de kinderen in de basisschoolleeftijd en 3 procent van de kinderen in de voortgezette-schoolleeftijd).¹¹⁰

3.3. Toegang tot sociale voorzieningen - vormen van sociale bijstand met betrekking tot kinderen

Ontheemden (volwassenen en kinderen) uit Oekraïne die geen werk hebben, hebben recht op een leefgeld voor voedsel en kleding. Ze krijgen dit leefgeld van de gemeente waar ze geregistreerd staan. Tot 1 februari 2023 bedroeg het bedrag van het leefgeld

¹⁰⁶ Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs (2022), [Regeling specifieke uitkering tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden](#).

¹⁰⁷ Rijksoverheid (2023), [‘Financiële regelingen voor scholen’](#), Webpagina.

¹⁰⁸ Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs (2022), [Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters](#).

¹⁰⁹ Inspectie van het Onderwijs (2023), [Onderwijs aan Oekraïense leerlingen in primair en voortgezet onderwijs](#).

¹¹⁰ Informatie verstrekt door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op 15 juni 2023.

€260 per persoon per maand: €205 voor voedsel en €55 voor kleding en andere persoonlijke artikelen.¹¹¹ Naast deze toelagen ontvangen begunstigden die bij een gastgezin zijn geplaatst ook een zogenaamde 'wooncomponent'. Deze was tot 1 februari 2023 €215 per volwassene per maand en €55 per kind. Wanneer een persoon van 18 jaar of ouder betaald werk gaat verrichten, wordt het leefgeld voor alle gezinsleden stopgezet.

Vanaf 1 februari 2023 zijn de bedragen van het leefgeld verlaagd. Voor de nieuwe bedragen zie tabel X hieronder.

Tabel X Leefgeld en wooncomponent voor ontheemden per maand en persoon

Leeftijd ontheemde en grootte gezin	Kledinggeld	Eetgeld	Wooncomponent
Alleenstaande volwassene of kind.	€ 56,12	€215.06	€ 93.00
Volwassene, gezin van 2 personen	€ 56,12	€215.06	€ 93,00
Volwassene, gezin van 3 personen	€ 56,12	€ 171,99	€ 93,00
Volwassene, gezin van 4 personen of meer	€ 56,12	€ 150.45	€ 93,00
Kind, gezin van 2 personen	€ 56,12	€ 178.36	€ 93,00
Kind, gezin van 3 personen	€ 56,12	€ 142.57	€ 93,00
Kind, gezin van 4 personen of meer	€ 56,12	€ 124.97	€ 93,00

Bron: : Ministerie van Justitie en Veiligheid (2023), [Living allowance for refugees from Ukraine. Changes from the 1st of February 2023.](#)

In de memorie van toelichting van de toeslagenregeling gaf het kabinet aan dat de hoogte van de maandelijkse verblijfsvergoeding moest worden verlaagd omdat ontheemden (met name gezinnen) een aanzienlijk hogere maandelijkse uitkering ontvingen dan asielzoekers en bijstandsgerechtigden in Nederland.¹¹²

¹¹¹ European Council on Refugees and Exiles (ECRE) (2023), [Temporary Protection Netherlands](#), Asylum Information Database (AIDA)

¹¹² Minister van Justitie en Veiligheid en Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (2022), [Regeling van 24 november 2022, nummer 4295670, tot wijziging van de Regeling opvang ontheemden Oekraïne.](#)

Ontheemden uit Oekraïne die in Nederland een betaalde baan hebben, hebben recht op kinderbijslag. Kinderbijslag is een tegemoetkoming in de kosten van de opvoeding van een kind jonger dan 18 jaar. De kinderbijslag bedraagt voor het tweede kwartaal van 2023: €269,76 voor kinderen van 0 tot 5 jaar, €327,56 voor kinderen van 6 tot 11 jaar, en €385,37 voor kinderen van 12 t/m 17 jaar.. ¹¹³

De kinderopvang (die in Nederland geprivatiseerd is) is beschikbaar voor werkende ouders, inclusief werkende ouders die ontheemd zijn uit Oekraïne. Maar volgens de huidige wet hebben ontheemden uit Oekraïne geen recht op kinderopvangtoeslag. Op 15 juni 2022 verklaarde het kabinet in een brief aan de Tweede Kamer ¹¹⁴ dat het van plan is een nieuwe wet in te voeren die ontheemden uit Oekraïne recht geeft op kinderopvangtoeslag. Op 7 november 2022 werd een wetsvoorstel hiervoor ingediend bij de Tweede Kamer. ¹¹⁵ Dit wetsvoorstel is nog steeds in behandeling bij de Tweede Kamer. Vooruitlopend op deze nieuwe wet worden met terugwerkende kracht voorschotten verstrekt aan Oekraïense ontheemden die gebruik maken van kinderopvang en voldoen aan de voorwaarden van de Wet kinderopvang. ¹¹⁶

¹¹³ Sociale Verzekeringsbank (2023), '[Child benefit amounts](#)', Webpagina.

¹¹⁴ Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Staatssecretaris van Financiën (2022), '[Aanspraak ontheemde Oekraïners op toeslagen](#)', Brief aan Tweede Kamer, 15 juni 2022.

¹¹⁵ Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Staatssecretaris van Financiën (2022) [Wijziging van de Wet kinderopvang om aanspraak op kinderopvangtoeslag mogelijk te maken voor Oekraïense ontheemden](#).

¹¹⁶ Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Staatssecretaris van Financiën (2022), '[Aanspraak ontheemde Oekraïners op toeslagen](#)', Brief aan Tweede Kamer, 15 juni 2022.

4. Aanvullende juridische en praktische belemmeringen

4.1. Algemene uitdagingen

Een rapport van Defence for Children (gepubliceerd op 22 december 2022) ¹¹⁷ concludeert op basis van gesprekken met gemeenten dat niet alle kinderen toegang hebben tot onderwijs omdat er een tekort is aan plekken. Hun recht op onderwijs wordt niet altijd gewaarborgd.

In hetzelfde rapport staat het volgende over de gedecentraliseerde aanpak van de opvang van mensen die Oekraïne ontvluchten ¹¹⁸ : “De Rijksoverheid moet er bovendien op toezien dat de decentralisatie niet onnodig zorgt voor ongelijkheid tussen groepen kinderen in verschillende gemeenten voor wat betreft de toegang tot hun rechten (artikel 2 VN-Kinderrechtenverdrag). Wat we nu in de praktijk constateren is dat kinderen niet altijd toegang hebben tot onderwijs en zorg. We zien dat de decentralisatie leidt tot veel ongelijkheid tussen kinderen als het gaat om toegang tot rechten. Dit komt omdat iedere gemeente het weer anders regelt en het per gemeente verschilt wat het onderwijs en zorg aanbod is. In de praktijk zien we tot slot voorbeelden van gemeentelijke locaties die vaak nog niet kindvriendelijk zijn.”

Een rapport van de Inspectie van het Onderwijs ¹¹⁹ (gepubliceerd op 21 juni 2023) over de tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor Oekraïense kinderen concludeert dat:

- De tijdelijke onderwijsvoorzieningen kampen met tekorten aan leraren Nederlands als tweede taal en leraren in andere vakken.
- De leerlingen verzuimen relatief gemakkelijk. Dit heeft vaak te maken met de onduidelijke toekomst voor de leerlingen en hun ouders, de gerichtheid op de

¹¹⁷ Alting von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen, zijn ze in beeld?](#), pag. 32 , Leiden, Defence for Children.

¹¹⁸ Alting von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen, zijn ze in beeld?](#), pag. 34 , Leiden, Defence for Children.

¹¹⁹ Inspectie van het Onderwijs (2023), [Onderwijs aan Oekraïense leerlingen in primair en voortgezet onderwijs](#).

terugkeer naar Oekraïne en het willen volgen van afstandsonderwijs vanuit Oekraïne.

- Slechts de helft van de tijdelijke onderwijsvoorzieningen heeft doorstroomperspectieven opgesteld waarin doelen worden gesteld voor de instroom naar het regulerende onderwijssysteem.

Het rapport is gebaseerd op een groot aantal bezoeken die de Inspectie van het Onderwijs van 1 oktober 2022 tot 1 februari 2023 heeft gebracht aan een groot aantal tijdelijke onderwijsvoorzieningen voor Oekraïense leerlingen: 49 van de 117 in het basisonderwijs en 18 van de 53 in het voortgezet onderwijs. Het is geen representatieve steekproef van scholen.¹²⁰

4.2. Uitdagingen voor kinderen met meervoudig risico's/achterstanden

Een rapport van Defence for Children¹²¹ concludeert dat de screening van kinderen op kwetsbaarheden in de gemeentelijke opvangcentra en gastgezinnen nog onvoldoende is. Het is vaak onduidelijk wie deze screening moet uitvoeren. Door de regionale en lokale aanpak van Oekraïense vluchtelingen ontbreekt vaak het overkoepelende zicht en overzicht als het gaat om screening op kwetsbaarheid en zorgbehoeften. Bovendien staan veel scholen onder grote druk door een tekort aan leerkrachten (op de arbeidsmarkt in het algemeen) en de komst van zoveel kinderen.¹²² Het in kaart brengen van de specifieke behoeften van deze groep kinderen vereist kennis en expertise die niet altijd op elke school aanwezig is. Dit betekent dat niet ieder kind goed wordt gescreend op kwetsbaarheid en zorgbehoeften.

¹²⁰ Inspectie van het Onderwijs (2023), [Onderwijs aan Oekraïense leerlingen in primair en voortgezet onderwijs](#).

¹²¹ Alting von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen, zijn ze in beeld?](#), pag. 34 , Leiden, Defence for Children.

¹²² Alting von Geusau, M.C. (2022), [Oekraïense kinderen, zijn ze in beeld?](#), pag. 32 , Leiden, Defence for Children.

5. Gevoerd beleid

5.1. Specifiek actieplan en/of geïntegreerde maatregelen

Er is geen actieplan voor de opvang van ontheemden of kinderen uit Oekraïne. Het ministerie van Justitie en Veiligheid coördineert het beleid en de maatregelen met betrekking tot de opvang van ontheemden en kinderen uit Oekraïne. In mei 2022 heeft de Rijksoverheid een speciale programma directoraat-generaal Oekraïense Ontheemden ingericht bij het ministerie van Justitie en Veiligheid.¹²³

Het kabinet informeert de Tweede Kamer regelmatig over beleidsmaatregelen met betrekking tot de opvang van ontheemden uit Oekraïne in speciale kamerbrieven. De eerste werd gepubliceerd op 6 maart 2022¹²⁴ en de meest recente op 9 juni 2023¹²⁵. In deze brieven worden maatregelen ten aanzien van kinderen die vluchten uit Oekraïne niet apart genoemd.

De rijksbegroting bevat een speciale bijlage over alle extra uitgaven in verband met de opvang van ontheemden uit Oekraïne (inclusief onderwijs en speciale regelingen voor kinderen).¹²⁶

¹²³ Minister van Justitie en Veiligheid (2022), [Organisatiebesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid in verband met instelling van het programmadirectoraat-generaal Oekraïense Ontheemden](#).

¹²⁴ Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (2022), '[Opvang vluchtelingen uit Oekraïne](#)', Brief aan de Tweede Kamer, 8 maart 2022.

¹²⁵ Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (2023), '[Verzamelbrief opvang Oekraïne](#)', Brief aan de Tweede Kamer, 9 juni 2023.

¹²⁶ Ministerie van Financiën (2022), [Rijksbegroting 2023 Uitgavenoverzicht Oekraïne](#).

5.2. Europese kindergarantie

Het nationale actieplan voor de Europese kindergarantie bevat geen maatregelen voor kinderen gevlucht uit Oekraïne.¹²⁷ Het bevat geen enkele verwijzing naar kinderen gevlucht uit Oekraïne. Bovendien worden kinderen met een migrantenachtergrond niet als aparte groep behandeld.

5.3. Begroting

Voor het jaar 2023 heeft het ministerie van Financiën in de Voorjaarsnota 2023 alle extra uitgaven voor de opvang van ontheemden uit Oekraïne opgenomen.¹²⁸ Aan deze uitgaven is een speciale bijlage van de nota gewijd. In 2023 wordt in totaal € 3,6 miljard uitgegeven. Hiervan is € 2,5 miljard voor de opvang en huisvesting van ontheemden en € 220 miljoen voor medische zorg voor ontheemden. In totaal wordt €544 miljoen geraamd voor onderwijs aan ontheemde kinderen: € 191 miljoen voor nieuwkomersonderwijs, € 318 miljoen voor tijdelijke huisvesting, € 14 miljoen voor voorschoolse educatie en € 21 miljoen voor het vervoer van scholieren en studenten. Voor voogdijorganisatie Nidos is € 5 miljoen begroot.

In 2024 wordt in totaal € 3,5 miljard uitgegeven. Hiervan is € 3 miljard voor de opvang en huisvesting van ontheemden en € 220 miljoen voor medische zorg voor ontheemden. Voor onderwijs aan ontheemde kinderen wordt in totaal € 97 miljoen geraamd: € 97 miljoen euro voor onderwijs aan nieuwkomers. Voor tijdelijke huisvesting, voorschoolse educatie en voor het vervoer van scholieren en studenten worden geen bedragen voorzien. Voor voogdijorganisatie Nidos is € 5 miljoen begroot.

¹²⁷ Rijksoverheid (2022), [National Plan. Dutch situation regarding policy on child poverty in light of the Council recommendation establishing a European Child Guarantee.](#)

¹²⁸ Ministerie van Financiën (2023), [Voorjaarsnota 2023, pag 191.](#)

Bijlage 1 – Onderzoek en data

Er is in Nederland geen onderzoek gedaan naar de ervaringen van kinderen gevlucht uit Oekraïne. De ervaringen van volwassenen die Oekraïne zijn ontvlucht zijn alleen onderzocht op lokaal of regionaal niveau, niet op nationaal niveau. Daarom hebben we twee regionale onderzoeken geselecteerd naar de ervaringen van volwassenen gevlucht uit Oekraïne en geven we een samenvatting van de bevindingen van deze onderzoeken voor zover deze betrekking hebben op kinderen.

Tabel 6 – Onderzoeken naar de ervaringen van kinderen gevlucht uit Oekraïne

Onderzoek naar de ervaringen van kinderen gevlucht uit Oekraïne	
Titel	Ontvlucht en ontheemd: Oekraïense vluchtelingen in Den Haag
Belangrijkste bevindingen	<p>Ouders geven aan dat de kinderen over het algemeen met plezier naar school gaan; ze kunnen goed met elkaar opschieten en maken nieuwe vrienden. De kinderen zitten meestal in klassen met voornamelijk of uitsluitend andere Oekraïense leerlingen of studenten. Daarbij geven sommige ouders aan dat ze het contact met Nederlandse kinderen en ouders missen. Het komt regelmatig voor dat kinderen niet alleen onderwijs in Nederland volgen, maar ook een online programma uit Oekraïne. Overwegingen die hierbij een rol spelen zijn onzekerheid over hun toekomst en verschillen tussen het Nederlandse en Oekraïense onderwijssysteem en de wens om verbonden te blijven met het onderwijs in Oekraïne, mochten ze besluiten terug te gaan.</p> <p>Sommige ouders geven aan dat hun zoon of dochter het liefst teruggaat naar Oekraïne en daardoor weinig interesse heeft in het leren van de Nederlandse taal. Een deel van de respondenten blijft liever in Nederland.</p> <p>Sommige ouders geven aan dat ze zich wel eens zorgen maken of hebben gemaakt over de geestelijke gezondheid van hun kinderen.</p>
Benadruk alle bevindingen met betrekking tot geslacht, leeftijd, beperking en	Geen bevindingen gevonden.

diverse kenmerken	
Methodologie (voor enquêtes de steekproef-grootte en -methode aangeven)	<p>Het veldwerk voor deze studie heeft plaatsgevonden van januari tot en met april 2023. De onderzoekers met 27 Oekraïense ontheemden gesproken en 6 Nederlandse gastgezinnen. De respondenten zijn geworven via het eigen netwerk van de betrokken onderzoekers en studenten, de gemeente en online platforms zoals de berichtendienst Telegram en buurtapp Nextdoor.</p> <p>Het doel van het onderzoek was niet om tot een representatieve selectie van respondenten te komen, maar wel enige diversiteit in de respondentenpopulatie te hebben. Dit betekent dat de onderzoekers erop gelet hebben een diverse groep te hebben wat betreft leeftijd, geslacht, opvangsituatie, gezinssamenstelling en taal. De jongste respondent was 17 jaar oud en de oudste 65 jaar. De grootste groep van onze respondenten bestaat desondanks voornamelijk uit vrouwen die veelal gevlucht zijn met hun kinderen en tussen de 30-40 jaar oud zijn.</p>
Bron	Rusinovic, K. et al (2023), Ontvlucht en ontheemd: Oekraïense vluchtelingen in Den Haag , Den Haag, De Haagse Hogeschool

Tabel 7 – Onderzoeken naar de ervaringen van kinderen gevlucht uit Oekraïne

Onderzoek naar de ervaringen van kinderen gevlucht uit Oekraïne	
Titel	De opvang van Oekraïense vluchtelingen in Rotterdam. Ervaringen en uitdagingen
Belangrijkste bevindingen	<p>Er is veel (vaak onuitgesproken) psychisch lijden bij volwassenen en kinderen.</p> <p>Er zijn momenteel onvoldoende Oekraïens- en Russischtalige professionals met een Nederlandse registratie om te werken. Volwassen ontheemden blijven het liefst in het gebied waar ze eerst werden opgevangen, vanwege werk, sociale contacten of de school van de kinderen. Wanneer de particuliere opvang eindigt, zijn er echter geen garanties dat er vervolgoopvang kan worden gerealiseerd in het gebied waar ze eerst zijn opgevangen.</p> <p>Van april 2022 tot juni 2022 was in Rotterdam een tijdelijke onderwijslocatie geopend voor Oekraïense kinderen in de</p>

	<p>leeftijd van 6 tot 16 jaar. De school werkte met Nederlandse en Oekraïense leerkrachten die Oekraïne ontvluchtten. Op de school kregen leerlingen digitaal onderwijs aangeboden van scholen in Oekraïne. Daarnaast werd een Nederlands onderwijsprogramma aangeboden. De combinatie van Oekraïense lessen en de aanwezigheid van Oekraïense docenten op één locatie werd positief gewaardeerd door ouders. Ouders gaven aan geïnteresseerd te zijn in (deels) Oekraïens onderwijs en/of betrokkenheid van Oekraïense docenten.</p>
<p>Bevindingen met betrekking tot geslacht, leeftijd, handicap en diverse kenmerken</p>	<p>Geen bevindingen gevonden.</p>
<p>Methodologie (voor enquêtes de steekproef-grootte en -methode aangeven)</p>	<p>22 interviews met sleutelfiguren van de gemeente, maatschappelijke organisaties, vluchtelingen en gastgezinnen. Een enquête onder Oekraïense vluchtelingen die werden opgevangen op cruiseschip 'De Volendam' dat van 6 april 2022 tot 14 april 2022 voor anker lag in Rotterdam. De mensen op dit schip bestonden voornamelijk uit vrouwen met kinderen, gezinnen en ouderen. De enquête werd ingevuld door 215 volwassenen (169 vrouwen en 46 mannen). Dit maakt de totale respons van de enquête 29%. Van alle vrouwen die op de Volendam verbleven, vulde 31% de enquête in en van alle mannen vulde 25% de enquête in. De gemiddelde leeftijd van alle respondenten is 42,7 jaar. De gemiddelde leeftijd van de mannen ligt met 45,5 iets hoger. De gemiddelde leeftijd van de vrouwen is met 41,9 iets lager.</p>
<p>Bron</p>	<p>De Gruijter, M., Sikkema, M. en Yohannes, R. (2022), <i>De opvang van Oekraïense vluchtelingen in Rotterdam. Ervaringen en uitdagingen</i> , Utrecht, Verwey-Jonker Instituut.</p>

Bijlage 2 – Veelbelovende praktijken

Tabel 8 – Veelbelovende praktijk # 1

Veelbelovende praktijk gericht op het bieden van bescherming en ondersteuning aan ontheemde kinderen gevlucht uit Oekraïne	
Naam/titel	Nidos
Uitvoerend orgaan (overheidsinstantie, maatschappelijke organisatie enz.)	Maatschappelijke organisatie
Financierend orgaan	Rijksoverheid
Referentie	Nidos (2023), ' Oekraïense AMV's + Opvang ', Webpagina.
Begin- / einddatum of doorlopend	Doorlopend
Doelgroep	Alleenstaande kinderen
Werkgebied (lokaal/regionaal/landelijk)	Landelijk
Doelen en resultaten	Nidos is een nationale organisatie die voogdij biedt aan alleenstaande kinderen (waaronder alleenstaande kinderen die vluchten uit Oekraïne). Tot nu toe is Nidos in ongeveer 150 gevallen belast met de tijdelijke voogdij over kinderen die Oekraïne zijn ontvlucht. Sommige van deze voogdijschappen zijn inmiddels beëindigd, bijvoorbeeld omdat het kind meerderjarig werd of omdat de minderjarige terugkeerde naar Oekraïne. Op dit moment (14 juni 2023) is Nidos belast met de tijdelijke voogdij over 125 Oekraïense kinderen. Er zijn nog 12 aanvragen in behandeling bij de rechtbank en ongeveer 100 kinderen worden nog door Nidos beoordeeld. ¹²⁹

¹²⁹ Informatie verstrekt door een beleidsmedewerker van Nidos, per e-mail verzonden op 13 juni 2023.

Korte beschrijving	<p>Nidos is een organisatie die voogdij biedt aan alleenstaande kinderen. Bovendien is Nidos verantwoordelijk voor de opvang van alleenstaande kinderen die onder zijn voogdij zijn geplaatst en plaatst het de kinderen die Oekraïne ontvluchten in een pleeggezin of in een kleinschalige voorziening. Wanneer de lokale of regionale autoriteiten een alleenstaand kind uit Oekraïne signaleren, moeten de autoriteiten onmiddellijk contact opnemen met Nidos. Nidos plaatst het kind in een noodopvang en doet een intake met het kind, zo mogelijk ook op afstand met de ouders, en beoordeelt of het nodig is om tijdelijke voogdij aan te vragen. De lokale en regionale autoriteiten kunnen het kind aanmelden bij Nidos via een speciaal telefoonnummer of e-mailadres. Wanneer Nidos bepaalt dat het aanvragen van tijdelijke voogdij gepast is, zal het een aanvraag indienen bij de rechtbank. Als deze voogdijaanvraag door de rechtbank wordt toegewezen, zal Nidos de voogdij uitvoeren totdat de ouders van het kind de voogdij weer kunnen overnemen.</p>
<p>Beschrijf de belangrijkste elementen van de promising practice die het veelbelovend maken (duurzaamheid, meetbare impact, enz.)</p>	<p>Er is één nationale organisatie die verantwoordelijk is voor de voogdij van alleenstaande kinderen en die wordt gefinancierd door de overheid: Nidos.</p> <p>De relevante autoriteiten nemen contact op met Nidos wanneer ze een alleenstaand kind tegenkomen bij een toestroomlocatie, een opvangvoorziening of gastgezin.</p>
<p>Monitoring en evaluatie en de betrokken instanties</p>	<p>Nidos werkt onder de Nederlandse wetgeving. De organisatie die toezicht houdt op Nidos is de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd.</p>

Tabel 9 – Veelbelovende praktijk # 2

<p>Veelbelovende praktijk gericht op het bieden van bescherming en ondersteuning aan ontheemde kinderen gevlucht uit Oekraïne</p>	
<p>Naam/titel</p>	<p>Empatia</p>
<p>Uitvoerend orgaan (overheidsinstantie, maatschappelijke organisatie enz.)</p>	<p>Maatschappelijke organisatie</p>

Funding body	Rijksoverheid
Referentie	Empatia (2023), ' About us ', Webpagina.
Begin- / einddatum of doorlopend	2023-heden
Doelgroep	Ontheemde personen uit Oekraïne (inclusief ouders en kinderen)
Werkgebied (lokaal/regionaal/l andelijk)	Landelijk
Doelen en resultaten	<p>Directe online psychosociale ondersteuning en informatievoorziening aan ontheemden via een hotline.</p> <p>Richtlijnen ontwikkelen voor Nederlandse GGZ-instellingen.</p> <p>Het matchen van Oekraïense psychologen met zorginstellingen en gemeenten.</p> <p>Begeleiding van psychologen uit Oekraïne bij diplomawaardering.</p> <p>Zorgen dat ontheemde Oekraïners op de hoogte zijn van, doorverwezen worden naar en gebruik maken van de curatieve en psychosociale hulpverlening.</p> <p>Cultuurspecifiek advies geven aan gezondheidsdiensten en gemeenten, ook in de vorm van training.</p>
Korte beschrijving	<p>Empatia is een programma voor geestelijke gezondheidszorg dat zich richt op het beter toegankelijk maken van geestelijke gezondheidszorg voor ontheemden uit Oekraïne. Het doet dit door curatieve en preventieve zorg te bieden aan ontheemden en het onderhouden van een hotline voor curatieve en preventieve psychosociale ondersteuning. Het ondersteunt ook Nederlandse overheden en instellingen voor geestelijke gezondheidszorg met advies en training en koppelt Oekraïense psychologen aan zorginstellingen en gemeenten. Empatia begeleidt psychologen uit Oekraïne door het proces van diplomaerkenning, zodat ze in Nederland kunnen werken. Empatia is betrokken bij een ander programma: LOOP, een informatie-, verwijs- en adviescentrum voor professionals en partijen die werken met vluchtelingen (volwassenen en kinderen) uit Oekraïne (bijvoorbeeld overheidsinstanties en zorgverleners). Met vragen over psychosociale zorg kunnen zij bij LOOP terecht.</p>
Beschrijf de belangrijkste elementen van de praktijk die het	<p>Directe online psychosociale ondersteuning en informatievoorziening aan ontheemden via een hotline.</p> <p>Richtlijnen ontwikkelen voor Nederlandse GGZ-instellingen.</p>

<p>veelbelovend maken (duurzaamheid, meetbare impact, enz.)</p>	<p>Het matchen van Oekraïense psychologen met zorginstellingen en gemeenten. Begeleiding van psychologen uit Oekraïne bij diplomawaardering. Zorgen dat ontheemde Oekraïners op de hoogte zijn van, doorverwezen worden naar en gebruik maken van de curatieve en psychosociale hulpverlening. Cultuurspecifiek advies geven aan gezondheidsdiensten en gemeenten, ook in de vorm van training.</p>
<p>Monitoring en evaluatie en de betrokken instanties</p>	<p>Het programma wordt uitgevoerd onder de Nederlandse wetgeving. De organisatie die toezicht houdt op Nidos is de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd.</p> <p>Er is geen evaluatie voorzien.</p>